René van Beek

Gipsen beelden op zaal

De collectie gipsen beelden in het Allard Pierson Museum kent een bewogen geschiedenis. In de jaren '70 van de vorige eeuw werd een groot aantal gipsen in de collectie opgenomen en in 1976 verhuisde de collectie naar de Oude Turfmarkt. Het museum is bezig met de uitvoering van de eerste fase van een vernieuwingsplan. In het kader daarvan worden op de eerste verdieping de zalen voor tijdelijke tentoonstellingen uitgebreid en verhuist een aantal kantoren naar de derde verdieping, van oudsher de ruimte voor de gipsen beelden. Om daar ruimte te creëren is een aantal gipsen verplaatst naar de vaste opstelling van de Griekse en Romeinse oudheden op de tweede verdieping. Zo hangt het oostpediment van het schathuis van Siphnos uit Delphi uit 526-525 voor Christus nu in de zaal met het archaïsche en vroege klassieke Griekse aardewerk en staat het reliëf van de Ara Pacis bij de Romeinse afdeling.

Het Allard Pierson Museum is een archeologisch - historisch museum, wij vertellen de geschiedenis van de antieke beschavingen aan de hand van originele objecten uit die oudheid. Natuurlijk heeft het museum lacunes en om het verhaal van het oude Griekenland en Rome goed te kunnen vertellen zijn beelden in gips ook heel goed bruikbaar. We gebruiken de afgietsels van de Karyatiden van de Acropolis om te vertellen over Athene in de vijfde eeuw voor Christus en we gebruiken het reliëf van de Ara Pacis om te vertellen over de vrede in het Romeinse rijk in de tijd van keizer Augustus. Voor die verhalen heb je niet altijd een origineel nodig. Maar het is wel van het grootste belang dat je de bezoeker duidelijk maakt welk voorwerp uit de oudheid dateert en wanneer het gaat om kopieën. Als dat goed gebeurt, vullen originele objecten uit de oudheid en gipsen beelden uit de 19de en 20ste eeuw elkaar heel goed aan.

DE DOORNUITTREKKER

In de gang bij de Romeinse afdeling staat een aantal afgietsels in gips. Een Nehelennia altaar, een reliëf uit de Ara Pacis in Rome en de beroemde doornuittrekker of Spinario (zie afbeelding op binnenzijde vooromslag). Dit beeldje was al in de twaalfde eeuw bekend en werd op gezag van Paus Sixtus IV naar het Conservatorenpaleis op het Capitool gebracht. En daar - na enkele omzwervingen - is het originele bronzen beeldje nog steeds te bewonderen (afb. 1). De Spinario was een van de beelden die al in de Renaissance vaak werden gekopieerd. Er zijn bronzen kopieën van gemaakt maar ook gipsen afgietsels. Het beeldje trekt de aandacht door de bijzondere originele compositie. Toch is er iets vreemds aan het beeld. Bij rondleidingen vragen wij vaak wat er niet klopt aan het beeld en na goed kijken wordt duidelijk dat het haar van het hoofd niet op een natuurlijke manier naar beneden valt (afb. 2). Het kan dus niet anders dan dat het hoofd niet behoort bij de rest van het beeld.

Waarschijnlijk is het beeldje aan het eind van de eerste eeuw voor Christus of het begin van de eerste eeuw na Christus samengesteld uit een tors die qua stijl uit de hellenistische periode dateert en een hoofd van een veel vroeger Grieks beeld. Ook in gips blijft dit beeld een aansprekende sculptuur die nu vlakbij het marmeren Romeinse beeldje van de Herfst uit het midden van de eerste eeuw na Christus staat. Een prachtige combinatie.

Summary
The collection of plaster casts in the Allard Pierson Museum has now been incorporated into the exhibition space of the main galleries. In the long corridor on the second floor are the Ara Pacis, the Spinario, and a Nehalennia altar, all in plaster and next to showcases containing original Greek and Roman objects. The style of the head, especially the hair, of the Spinario makes clear that it does not belong to the body.

afb. 1
De bronzen Spinario of doornuittrekker in het Conservatorenpaleis in Rome

afb. 2
Het hoofd van de doornuittrekker. Detail van gipsen beeld in het Allard Pierson Museum. APM 16.137